

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ
TÜRKMER

Yeni Avrasyacılık Yaklaşımı Bağlamında Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Geleceği

---

Mustafa Zafer SOYDAN

Bu yayının tüm hakları Sakarya Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne aittir. İzin olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

© 2023 TÜRKMER

Yeni Avrasyacılık Yaklaşımı Bağlamında Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Geleceği

Mustafa Zafer Soydan¹

Rusya'nın Ukrayna işgali birinci yılını doldurmuş durumdadır. Bu konu hakkında birçok çalışma yapılmış ve önemli bir literatür ortaya çıkmıştır. Bu çalışmadaki amaç Rusya-Ukrayna savaşının meşruluk boyutu ya da jeopolitik etkilerini analiz etmek değil; sadece Avrasyacılık perspektifinden bir değerlendirme yapabilmektir.

2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı ilhaki ile başlayan Moskova-Kiev arasında gerginlik 24 Şubat 2022 yılında tedricen daha sert ve küresel sistemi tedirgin eden bir mahiyete bürünmüştür. Rusya ilk olarak ayrılıkçılar tarafından ilan edilen Donetsk Halk Cumhuriyeti (DHC) ve Luhansk Halk Cumhuriyeti'ni (LHC) bağımsız bir devlet olarak tanımış arkasından Ukrayna'nın doğusuna askeri operasyon başlatmıştır. Söz konusu operasyon Rusya'nın yeni Avrasyacılık stratejisinin ilkeleri temelinde cereyan etmektedir.

Batı toplumlarında Rusya Batının en Doğulusu, Doğunun en Batılısı olarak tasvir edilmektedir. 20. Yüzyılın ilk çeyreğinde etkili olan Avrasyacılık yaklaşımının yeni yorumlanması olan ve Putin dönemiyle birlikte Rusya'nın politikalarında etkili olduğu görülen² yeni Avrasyacılık projesine göre; Rusya ne Doğu ne Batı, ne Avrupa ne de Asya'dır. Rusya jeopolitik, stratejik, askeri, ekonomik ve siyasi olarak üçüncü bir yol olan Avrasya'dır. Avrasya Moskova-Berlin, Moskova-Tokyo, Moskova-Tahran eksenli geniş ve büyük bir kıtasal imparatorluk projesi olup Anti-Atlantikçi, Anti-Amerikancı köktenci bir çizgidedir. Bu bağlamda yeni Avrasyacılık Amerika öncülüğünde Atlantikçi ittifakın diğer ülkelere benimsetmeye çalıştığı laik, seküler, materyalist, reformcu, tekdünyacı, liberal ekonomiye dayalı serbest piyasa anlayışına karşı çıkmaktadır. Yeni Avrasyacılık muhafazakâr, gelenekçi, dinsel, kültürel değerlere bağlı, geçmişten güç alan, farklılıkları zenginlik olarak kabul etmektedir.

Rusya için Ukrayna'nın tam bağımsız ve egemen bir devlet olması hem kendileri hem de Büyük Avrasya Projesi için tehlikelidir ve hemen çözülmesi gereken bir problemdir. Zira mevzu bahis problem çözülmeden kıtasal jeopolitikten bahsetmek imkansızdır. Kiev'de Atlantikçi ittifaka girme saikiyle hareket eden bir iradenin mevcut olması Avrasya jeopolitiğinin Batısı ve Güneyi arasında bağlantıyı tamamen koparacak, Karadeniz Atlantikçi bloğun egemeliğine girecek ve sıcak denizlere geçiş kapanacaktır.³ Avrasyacılık perspektifinden bakıldığında tam olarak bu tehlikenin olgunlaşması Moskova'nın Kiev'e karşı bir harekât düzenlemesine sebebiyet vermiştir.

¹ Sakarya Üniversitesi, Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi (SAÜ TÜRKMER) araştırmacısı, Sakarya Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora Öğrencisi

² Şahin, Köksal. (2019) "Yeni Avrasyacılığın Küreselleşme Yaklaşımı", 17. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi Bildiri Kitabı, s.311-319.

³ Dugin, Aleksandr. (2021) "Rus Jeopolitiğinde Avrasyacı Yaklaşım, Küre Yayınları, çev. Vügar İmanov, S. 176

Ukrayna jeopolitik, etnik-külterel ve dilsel olarak üç bölgeye ayrılmaktadır. Bu bölgelerden ilki olarak Ukrayna'nın doğusunda bulunan ve Rusya'nın harekate başladığı yerden bahsedilebilir. Bu bölgenin tamamı Rusya ile kültürel tarihi, dini ve etnik yönden bağlantılıdır ve birçok Rus vatandaşı yaşamaktadır. Rusya'nın temel stratejisi bu öznelere kullanarak ayrılıkçı eylemler başlatmak ve bölgeyi Ukrayna'dan koparmaktır. Rusya'nın DHC ve LHC'nin bağımsızlığını tanınması ve Zaporijya ve Herson'da referandum yapmasının altındaki neden budur. İkinci bölge Çernigov'dan Odessa'ya uzanan ve Kiev'in de bulunduğu merkez Ukrayna'dır. Burada sadece dinsel olarak (Ortodoks) bir yakınlık vardır. Bu bölgede ise temel strateji, Rusya'nın uzantısı Anti-Atlantikçi hareketlere destek verip yönetimi ele almalarını sağlamaktır. Diğer bir bölge ise, Volın, Galiçya ve Zakarpatye'nin vücuda getirdiği Batı Ukrayna kısmıdır. Bu bölgede Moskova karşıtı, Batı yanlısı bir atmosfer bulunmaktadır. Rusya'nın bu bölgedeki temel stratejisi ise Moskova'ya karşı tahripkar politikalara engellemek ve bölgenin jeopolitiğini Orta Avrupa ile bağlantı kuracak şekilde yeniden düzenlemektir.⁴

Rusya, Ukrayna'ya saldırmasını meşru göstermek için başta Doğu olmak üzere Ukrayna'nın diğer bölgelerinde yaşayan Ruslara karşı Kiev hükümetinin adaletli davranmadığını, etnik ve dilsel özerklik tanımadığını ve faşist politikalarla onları sindirmeye çalıştığını, geleneklerinden ve kültürlerinden koparmak istediğini iddia etmiştir. Büyük Avrasya düşüncesinin (potansiyel/bölgesel küreselleşme) temelinde yatan ilkelerden bir tanesi farklı dinden, dilden, etnisiteden, kültürden insanlara geniş özerklik alanı sağlayarak geleneklerini en iyi şekilde yaşaması ve yaşatması hususudur. Bu bağlamda bu eylemi Rusya'nın yeni Avrasyacılık çerçevesinde ifa ettiği söylenebilir.

Rusya'nın Ukrayna'ya harekât düzenlemesindeki en önemli etken Rusya karşıtı, Atlantikçi bir siyasi öznenin Kiev'de yönetimi ele almasıdır. Nitekim Ukrayna NATO'ya üyelik için başvuruda bulunmuş ve Batıya entegre olma içgüdüleriyle politikalar üretmiştir. Bu politikaları Rusya ciddi bir problem olarak ele almış ve askeri bir hareket düzenlemiştir. Büyük Avrasya projesi çerçevesinde Rusya'nın jeopolitik amacının Ukrayna'yı işgal edip kendi topraklarına katmak değil; Ukrayna'yı kendi içerisinde bölüp onun egemenlik alanını iyice sınırlamak olduğu söylenebilir. Stratejik amacı ise Atlantikçi blokun Karadeniz ve Rusya sınırında ileri karakol görevi görmesini engellemek ve Kiev'i Moskova'nın uzantısı haline getirmek olarak ifade edilebilir.

Birçok hadisede tarih göstermiştir ki, Rusya Atlantikçi bloğun kendi sınırlarına yakınlaşmasına izin vermeyecektir. Kendi jeopolitiğinde Atlantikçi akım ve eğilimleri de engellemeye çalışacaktır. Nitekim Rusya Doğu Avrupa, Orta Asya, Kafkasya bölgelerindeki ülkeleri bağımsız bir devlet olarak değil eski SSCB alanı olarak görmektedir. Gürcistan NATO'ya üye olup Batı ile yakın ilişkiler kurmak isteyince Rusya karşı bir hamle ile Osetya ve Abhazya'yı işgal etmiş, kendi bölgesel çıkarlarını destekleyecek bir yönetim oluşturmuştur. Ermenistan yönünü Batıya dönünce

⁴ age. S. 206-208

Karabağ Savaşı'nda Rusya Ermenistan'ın taleplerini dikkate almayarak Erivan'ı cezalandırmıştır. Belarus'ta yapılan seçimler sonucunda oluşan protestolar Rusya'nın yardımıyla bastırılmıştır. Lukaşenko Batının direktifleri doğrultusunda reform geliştirip iyi ilişkiler kursaydı akıbeti büyük ihtimalle diğer liderlerden ve ülkelerden farklı olmayacaktı. Bu bağlamda Rusya'nın Ukrayna işgalini Avrasyacı hedeflerine ulaşmaya dek devam ettirmeye çalışacağı öngörülebilir. Zira Rusya yoğun diplomasiye, ağır yaptırımlara ve ciddi kayıplara rağmen askeri operasyonlarını hala sonlandırmamıştır.

KAYNAKÇA

Dugin, Aleksandr. (2021) "Rus Jeopolitiğinde Avrasyacı Yaklaşım, *Küre Yayınları*, çev. Vügar İmanov, Şahin, Köksal. (2019) "Yeni Avrasyacılığın Küreselleşme Yaklaşımı", *17. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi Bildiri Kitabı*, s.311-319,